

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 272. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342679918800/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

MORALSKE TANKER

- værk. – *Nullius in Verba* [magistri jurare], ikke at sværge paa nogen Læremesters Ord (The Royal Society of London's Devise).
- S. 67. *Fundator*, Grundlæggeren. – *Philosophia carbonaria*, lat. egl. »Kulsvier-Filosofien«. – *Potamon*, fra Aleksandria levede antagelig i 1. Aarh. e. Kr. – *Philosophia eclectica*, lat. en udvalgte Filosofi. – *Orthodoxie*, Rettroenhed. – *Philosophorum*, lat. Filsoffers. – *habile*, dygtige. – *Philosophia naturalis Professores*, lat. Lærere i Naturfilosofi, Naturvidenskab. – *Academier*, højere Lærestalter. – *excolere*, dyrke.
- S. 68. *Copist-Fejl*, Afskriverfejl. – *udi Comœdien*, Erasmus Montanus IV, 4. – *En vis Philosophus*, Montaigne, Essais, 1. Bog, Kapitlet Om Ordnes Tomhed (vanité). – *Lacedæmon*, Sparta. – *Antiquiteter*, Oldtidens Kultur. – *Homeri*, lat. Homers. – *Æneas*, Hovedpersonen i Vergils Heltepos, Æneiden. – *Romulus*, sammen med Remus Roms mytiske Grundlæggere. – *qvof etc.*, Hvor mange Aar A. levede, hvor mange Fade siciliensisk Vin han gav Frygierne (Juvenal 7, 235-36).
- S. 69. *Excès*, Overdrivelse. – *Archimædes*, græsk Matematiker, dræbt v. Syrakus' Erobring 212 f. Kr. – *Carneades*, græsk Filosof fra ca. 150 f. Kr. – *Eumolpus*, i Satyricon, Kap. 109, Roman af den romerske Forfatter Petronius (død 66 e. Kr.). – *Cajuten*, Kæhytten. – *Rhetor*, Taler. Satyricon Kap. 6-7. – *Kierling*, Kælling. – *Agrippa*, skal være Festus, Apostlens Gerninger 26,24. Anført hos Peder Syv I, 259-60. – *rasende*, gal. – *som Poeten siger*, Plautus, Trinummus, 1,2,170-71. – *Commerce*, Samkvem. – *Ieve for at æde etc.* Sentensen tillægges normalt Sokrates. Holberg synes at have lært den af Konfucius. – *heder det da*; Livet er behageligst, naar man ikke skal tænke. Sofokles, Ajax 554. Vistnok hentet hos Peder Syv I, 239.
- S. 70. *Ordsprog*, Peder Syv smst. – *kruset*, forstyrret. – *Athenen*, Athen. – *Maadelig*, tilpas. – *Ordsprog*, Peder Syv I, 259. Forklaringen af 1. Linie er muligvis den, at Fedme, som Tegn paa Velnæretthed og Velmagt, ikke opnaas ved at stoppe hvadsomhelst i sig.
- S. 71. *Furatur etc.* A. stjæler, bedrager, drikker og horer, og samtidig anvender han bestemte Tider til Ben. – *stridige*, indbyrdes modstridende. – *Qualiteter*, Egenskaber. – *Creature*, Skabninger. – *intermittent*, ustadig. – *Devotion*, Fromhed. – *Febricitant*, Feberpatient. – *rar*, sjælden. – *Simulation*, Forstillelse.
- S. 72. *alternerer*, veksler. – *Hunde-Bønner*, meget ydmyge Bønner. – *Bias* (ca. 570 f. Kr.), en af Grækenlands Syv Vise. – *hos Terentium*, frit efter Adelpheo 704-05. – *Ludvig XI*, fransk Konge (1423-83). – *den Franske Poet*, Boileau, Satire 9, 163-64 (»det

NOTER

- er en Mand af Ære og dyb Fromhed, og som vil skænke Gud det han fratager Verdens). - *Regularitet*, Regelmæssighed.
- S. 73. *Liquidationer*, Afregning. - *Balance-Regning*, Opgørelse, hvor Debet og Kredit gaar lige op. - *Pagina*, Side. - *forargelige*, anstødelige. - *in mente*, lat. i Tankerne.
- S. 74. *særdeles*, speciel. - *Vincitur etc.*, En Kættter betvinges med Ord, en Fanatiker med (lægende) Urter, men en Ugudelig ved Pisk almec. - *toe*, vaske. - *Erindringer*, Paalæg, Formaninger. - *Lectier*, Klasser. - *Mesterlectie*, øverste Klasse (der var Mesterens, dvs. Rektorens Klasse). - *conjugere Amo*, bøje det lat. verbum amo, jeg elsker. - *nedrige*, underste. - *Subjectum*, Individ. - *af en Hændelse*, tilfældigvis.
- S. 75. *Oratores*, lat. Talere. - *uformelige*, tomlose. - *Pomerantzter*, Appelsiner. - *Demosithenes* (383-322 f. Kr.), athensk Taler og Politiker. - *Qvintus Curtius* (1. Aarh.), romersk Historiker. I hans Aleksander den Stores Historie er indlagt talrige finge- rede Taler. - *Genier*, Begavelsr. - *Persvasioner*, Over- talser. - *Hæretici judicii et voluntatis*, lat. Kætttere af Over- læg og af Frivillighed. - *applicere*, anbringe. - *Uskiansomhed*, Uforstandighed.
- S. 76. *Syllogismer*, logiske Slutninger. - *Skak Abbas*, Abbas 1. den Store, Shah af Persien 1586-1628. Jøder forveksles her med Benjaner. - *Petrus Alexiowitz*, Peter den Store (Alexis' Søn), russisk Tsar (1672-1725).
- S. 77. *insinuere sig*, indsmigre sig. - *jeg for min Part anseer dem*; Holberg har herefter vistnok glemt: ikke. - *consistere*, egl. staa fast; bestaa. - *Moscovien*, Rusland. - *Hubert Dovchouse*, Hui- bert Duifhuis (1531-81), Præst i Utrecht. - *Locke*, John (1632- 1704), eng. Filosof. L. skrev 1669-70 en Grundlov for Kolonien Carolina i Nordamerika.
- S. 78. *China Chinæ*, Kinabark, Kinin. - *illuminerede*, som modtager Erkendelse gennem Aabenbaring, Inspiration. - *den sorte Galde*, antoges frembragt af Milten og at bevirke Melankoli eller Vrede. - *Apotheker-Recepter*, Lægemidler.
- S. 79. *Remise*, remis, uafgjort (i Skak). - *Corpora*, lat. Legemer. - *Statica*, Statik, Læren om Kræfternes Ligevægt. - *Udkomst*, Udkomst, Udvej. - *paa udveje*, paa Vildspor. - *lided*, af- holdt. - *Vapeurs*, fr. nervøse, hysteriske Anfald. - *expresse*, udtrykkeligt.
- S. 80. *ubilligt*, urimeligt. - *Paroxysmus*, Anfald; voldsom Lidenskab. - *grave*, rette Anklage mod. - *Regiering*, Styret. - *Qværker*, Medlem af et i England i 17. Aarh. stiftet, kristent Samfund uden teologisk System, men baaret af intuitiv Mystik. P. Gr. a. Forfølgelser grundede Kværkerne Koloni i Pennsylvania 1682. - *actionere*, tiltale, sagsøge.